

Sygn. akt III U 468/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Józef Pawłowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Ewelina Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2014 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy S. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o emeryturę

na skutek odwołania S. H.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 13 marca 2014 r., **znak:** (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy S. H. prawo do emerytury w ustawowej wysokości począwszy od dnia 19 lutego 2014 r.,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy S. H. kwotę 60 zł (słownie: sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III U 468/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 20 maja 2014 r.

Decyzją z dnia 13 marca 2014 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawcy S. H. przyznania emerytury.

W podstawie prawnej powołano art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazano, że Zakład odmawia przyznania emerytury, ponieważ nie został udowodniony wymagany 15-letni okres pracy

w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. ZUS nie uznał okresu od 24 maja 1982 r. do 31 grudnia 1998 r.

jako pracę w szczególnych warunkach, ponieważ w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., jak również w rozporządzeniu resortowym zakładu pracy nie znajduje się stanowisko, jakie zajmował wnioskodawca – „ostrzarz”, a więc trudno stwierdzić, czy stanowisko to faktycznie było zaliczane do pracy w szczególnych warunkach. Zakład przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy nieskładkowe w wymiarze 2 miesiące i 25 dni; składkowe – 28 lat i 5 dni; łącznie – 28 lat i 3 miesiące.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca S. H. wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury.

Na uzasadnienie swojego stanowiska wnioskodawca podał, że pracę w charakterze ostrzarza od 24 maja 1983 r. do 31 lipca 2002 r.

w (...) S.A. należy zaliczyć do pracy drwali, wymienionej pod poz. 1 w wykazie A, dział VI załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym). Praca ta, począwszy od ścińki drzewa w lesie, poprzez jego okrzesanie, odcięcie czuba (wyrobienie tzw. dłużycy), zerwanie i dowieszenie np. do tartaku, odbywały się w warunkach szczególnych. Przywieziona do tartaku dłużycza była rozładowywana na składnicy drewna i przeżynana na kłody, które były przewożone do tartaku i przeżynane na deski lub bale. Przetarcie kłody drewna na deski kończyło ciąg technologiczny obróbki drewna, przy którym pracowali drwale, pilarze i robotnicy zatrudnieni przy zrywce i wywózce drewna z lasu. Z punktu widzenia technologii obróbki drewna, zarówno praca ostrzarza jako obsługi urządzeń rozdrabniających drewno technologicznie jest podobną pracą, wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W oczywisty sposób przekłada się to również na interpretację pojęcia „obsługa urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna” wymienioną pod poz. 3, Dział VI rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Pracujący przy pozyskaniu i wszelkiej obróbce drewna okrągłego w lesie lub na składnicach drewna są drwalami, więc pracują w warunkach szczególnych wymienionych pod poz. 1, działu VI (prace w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) załącznika A do w/w rozporządzenia. Należało zatem przyjąć, że skarżący w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki ostrzarza, zaliczane do prac „obsługa urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna”, wymienionego w wykazie, dział VI, poz. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zaistniały zatem podstawy do doliczenia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w (...) S.A.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że wnioskodawca w dniu 25 lutego 2014 r. złożył wniosek o emeryturę wcześniejszą z tytułu pracy

w warunkach szczególnych. We wniosku zawarł oświadczenie, że nie jest członkiem OFE. Ponadto wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. posiada wymagany ogólny staż pracy, tj. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Natomiast na okres zatrudnienia w (...) S.A. wnioskodawca przedłożył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 31 lipca 2002 r.,

z którego wynika, że w spornym okresie wykonywał prace – ostrzenie narzędzi metalowych, na stanowisku ostrzarz. Na świadectwie

tym nie określono dokładnie charakteru i stanowiska wykonywanej pracy według wykazu, działu i pozycji przepisów rozporządzenia Rady Ministrów oraz przepisów resortowych na podstawie, których zakład pracy zakwalifikował okres pracy na wymienionym tam stanowisku, jako okres pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo to nie

stanowi więc dla organu rentowego prawidłowego środka dowodowego. Wobec powyższego organ rentowy odmówił uznania spornego okresu 16 lat, 4 miesiące i 10 dni, jako okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy w Przemyślu – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca S. H., ur. (...), w dniu 25 lutego 2014 r. złożył wniosek o emeryturę, zaznaczając w nim, iż nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Do wniosku dołączył m.in. świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 31 lipca 2002 r. wydane przez (...) S.A. w Ł., w którym wskazano, że wnioskodawca był zatrudniony w tym zakładzie pracy od 24 maja 1982 r. do 31 lipca 2002 r., i w tym okresie od 24 maja 1982 r. do 31 marca 2000 r. oraz od 1 sierpnia 2000 r. do 31 lipca 2002 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace ostrzenie narzędzi metalowych na stanowisku ostrzarza, wymienionym w wykazie A, Dziale III, pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. oraz w załączniku do zarządzenia Ministra Leśnictwa i (...) z dnia 9 maja 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu leśnictwa i przemysłu drzewnego.

W aktach organu rentowego zalega również świadectwo pracy z dnia 31 lipca 2002 r. wystawione przez (...) S.A. w Ł., z którego wynika, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) S.A. w Ł. – Wydział Tartaczny – Oddział w O., w okresie od 24 maja 1982 r. do 31 lipca 2002 r., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowiskach ostrzarz, dozorca i ostrzarz. W świadectwie tym wskazano również, że wnioskodawca nie korzystał z urlopu bezpłatnego oraz wymieniono okresy nieskładkowe przypadające w okresie zatrudnienia, uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty, w tym: od 10 czerwca 1992 r. do 12 czerwca 1992 r., od 14 września 1993 r. do 23 września 1993 r., od 3 listopada 1993 r. do 13 listopada 1993 r., od 7 lutego 1994 r. do 11 lutego 1994 r., od 1 września 1994 r. do 16 września 1994 r., od 13 lutego 1996 r. do 16 lutego 1996 r., od 3 lutego 1997 r. do 7 lutego 1997 r., od 2 marca 1998 r. do 6 marca 1998 r., od 10 marca 1998 r. do 13 marca 1998 r., od 3 kwietnia 1998 r. do 6 kwietnia 1998 r., od 29 czerwca 1998 r. do 5 lipca 1998 r., od 5 listopada 1998 r. do 15 listopada 1998 r.

Na podstawie całości zgromadzonej w aktach rentowych dokumentacji, decyzją z dnia 13 marca 2014 r., ZUS odmówił wnioskodawcy S. H. przyznania emerytury, ponieważ nie został udowodniony wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zakład przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy nieskładkowe w wymiarze 2 miesiące i 25 dni; składkowe – 28 lat i 5 dni; łącznie – 28 lat i 3 miesiące.

Dowód – akta emerytalne wnioskodawcy:

- wniosek emerytalny z dnia 24.02.2014 r.,
- świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 31.07.2002 r. wydane przez (...) S.A. w Ł.,
- świadectwo pracy z dnia 31.07.2002 r. wystawione przez (...) S.A. w Ł.,
- decyzja ZUS z dnia 13.03.2014 r.

Sąd ustalił ponadto, że wnioskodawca jest nadal zatrudniony w (...) S.A. w Ł. Oddział w O. od 24 maja 1982 r. jako ostrzarz. Jego praca przez cały ten czas polega na ostrzeniu pił do cięcia i rozdrabniania drewna - pił do traków, pił tarczowych, pił do rębaka, piły do przecinarek, łańcuchów do pił, ostrzarki do noży, do rębaka, do łańcuchów. Ostrzenie wykonywało się na ostrzarce. Zakład pracy

miał na wyposażeniu m.in. 2 traki, 1 rębak, 2 przecinarki. Przykładowo tarcze do traków wymieniano średnio co 4 godziny, a do jednego takiego traka montowano 12 pił.

W zakładzie pracy pracowało dwóch ostrzarzy, po jednym na każdej zmianie.

Wnioskodawca pobierał dodatek za pracę w szkodliwych warunkach oraz mleko.

Wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie korzystał z urlopów bezpłatnych.

Dowód:

- lista płac dotycząca wnioskodawcy za miesiąc lipiec 1999 r. – k. 18,

- zeznania świadka J. Ż.,

- zeznania świadka W. Ł.,

- przesłuchanie wnioskodawcy.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach emerytalnych wnioskodawcy oraz w ramach toczącego się w sprawie sądowego postępowania dowodowego, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków J. Ż. i W. Ł., a ponadto zeznaniom wnioskodawcy S. H., jako logicznym, spójnym, wzajemnie się uzupełniającym, znajdującym potwierdzenie w dowodach z dokumentów. Wynika z nich jednoznacznie, w jakim charakterze i przy jakich pracach był zatrudniony wnioskodawca w spornym okresie w (...) S.A. w Ł. Oddział w O..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy S. H. należy uznać za uzasadnione.

Na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2 art. 184).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (art. 32 ust. 1a pkt 1).

Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4 art. 32).

Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) - pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach określonych w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeśli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Ponadto według § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W myśl § 3 powołanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia.

Istotą sporu w niniejszej sprawie była kwestia ustalenia, czy wnioskodawca był zatrudniony, co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych.

Z akt sprawy wynika, że ZUS nie kwestionował spełnienia przez wnioskodawcę innych warunków niezbędnych do nabycia prawa do emerytury na podstawie wyżej powołanych przepisów, a więc ukończenia 60 roku życia w dniu 19 lutego 2014 r., uzyskania ogólnego stażu pracy w wymiarze 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999 r. oraz nie przystąpienia do OFE.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało ponadto, że wnioskodawca S. H. był zatrudniony w szczególnych warunkach w (...) S.A. w Ł. Oddział w O., w okresie od 24 maja 1982 r. do 31 grudnia 1998 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowiskach ostrzarka.

Wskazane wyżej stanowisko wymienione zostało w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w wykazie A, Dziale III –

„W hutnictwie i przemyśle metalowym”, poz. 78 – „ Szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne”

oraz w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa

i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze w wykazie A, Dziale III, poz. 78, pkt 2 – „ostrzark”.

Podkreślić należy, iż w postępowaniu wszczętym odwołaniem od decyzji organu rentowego Sąd kieruje się regułami dowodzenia określonymi

w art. 227-309 k.p.c., zwłaszcza że w przepisach regulujących postępowanie

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 477⁸ i nast. k.p.c.)

nie ma jakichkolwiek odrębności lub ograniczeń. Przeciwnie, art. 473 § 1 k.p.c. stanowi, że w sprawach z tego zakresu nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron, co oznacza, że fakty, od których uzależnione jest prawo do emerytury

i renty oraz wysokość tych świadczeń, mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi, w tym także zeznaniami świadków i stron.

Wskazać należy, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 224/13, LEX nr 1424852 stwierdził, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi przemysłu ma znaczenie istotne i nie można dowolnie,

z naruszeniem postanowień rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43), wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Konkretnie stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione, na co nie ma żadnego wpływu przynależność pracodawcy do określonej branży, jeżeli pracownik w ramach swoich obowiązków wykonuje pracę w zakładzie pracy należącym do innego działu przemysłu. Wtedy bowiem konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla tego działu gospodarki, w którym praca jest wykonywana.

Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę stoi na stanowisku,

że ubezpieczony w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy przemysłu hutniczego i metalowego, w ramach którego to działu zostały wymienione prace przy szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. Nie budzi wątpliwości, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. W ocenie Sądu prace wykonywane przez wnioskodawcę

na zajmowanym przez niego stanowisku ostrzarza narażają go na ekspozycję na czynniki szkodliwe bez względu na to, że pracownik w ramach swoich obowiązków wykonywał pracę w zakładzie pracy należącym do innego działu przemysłu. Wnioskodawca w ramach swoich obowiązków ostrzył piły do cięcia i rozdrabniania drewna - piły do traków, piły tarczowe, piły do rębaka, piły do przecinarek, łańcuchy do pił, ostrzarki do noży, do rębaka, do łańcuchów. Jego praca miała bezpośredni związek z procesem technologicznym w zakładzie pracy i brak jest podstaw do uznania, że pracownicy zatrudnieni bezpośrednio w hutnictwie i przemyśle metalowym na stanowisku ostrzarza, byli narażeni na ekspozycję na czynniki szkodliwe w większym stopniu niż wnioskodawca.

Z poczynionych wyżej ustaleń wynika więc, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał łącznie ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a tym samym spełnił wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do emerytury w świetle wyżej powołanych przepisów.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

W niniejszej sprawie wnioskodawca wszystkie przesłanki do nabycia świadczenia spełnił od dnia 19 lutego 2014 r., a więc od ukończenia 60 roku życia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa orzeczono, jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie przepisów art. 98, art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 490).